

"Moster Ericson".

Min älsklingsdocka Rut.

Emil Mossberg.
("Mips")

Vår trotjänarinna Sara.

"Guldgruvan", som underminerades.

När Mamma hade blivit änka - hon var då i sitt 36:te år - kunde hennes ekonomiska belägenhet betecknas såsom god. Affären hade ju gått utmärkt under Pappas tid, och den skulle nu fortsättas. Ledningen av densamma anförtröddes åt Emil Mossberg, som varit biträde under Pappa och nu blev firmans prokurist.

Mossberg, eller "Mips", som vi barn kallade honom, var värmlänning. Det kan nog ifrågasättas, om den 27-årige mannen var vuxen den krävande uppgiften att vara handelsrörelsens föreståndare, men onekligen ägde han egenskaper, som kvalificerade honom för yrket. Sålunda hade han ett utmärkt sätt mot kunderna, särskilt bönderna, som utgjorde kärnan av klientelet. Vänligt och gemytligt, ofta med ett skämt, som de förstodo, räckte han dem handen över disken. De uppskattade honom därför livligt. Biträde under Mossberg var Carl Olsson, skomakarson från Södertull. Det var en klok, pålitlig och hygglig man, men han var en smula stram i sättet och hade icke Mossbergs förmåga att "ta' folket". Av betydelse var därför att Mossberg så mycket som möjligt var tillstädes i affären.

Lokaliteterna utgjordes av den mycket stora butiken i hörnet med skyltfönster åt båda gatorna, den s.k. "packboden" innanför åt gårdssidan och kontoret på motsatta sidan åt gatan. Detta senare var ett stort, ljust och mycket trivsamt rum med två fönster. Vid farfars skrivbord skötte moster Tekla agenturen för Skandia, som firman Gustaf Malmgren nu innehade. Dessutom kunde moster Tekla ha ett öga på affären, även bokstavligen genom glasrutan i dörren mellan kontoret och butiken. Då och då förekom hon också expedierande vid disken. Det roade henne att sälja saxar och pennknivar men framför allt

glasögon. "Har gumman begagnat glasögon förr?" Så inledde hon samtalet med den kvinnliga kunden. En tidning - vanligen "Gjallarhornet" - togs fram, gumman fick läsa, varefter moster Tekla med tydlig sakkunskap valde ut det passande paret. När dagen var slut, tog moster Tekla hand om kassan, räknade den och låste in den i skrivbordet. Här var finansdepartementet, och moster Tekla var chefen.

I kontorets mitt stod den stora dubbelpulpeten, där Elin, som under moster Teklas ledning förde räkenskapsböckerna, hade sin plats. Bokslutet förrättades emellertid av kamrer O.G. Svahn, en ståtlig och grann karl med frisk hy, yvigt svart hår och skägg, därtill ytterst välvärdad i sin klädsel. Vad jag för övrigt särskilt minnes om honom är, att han brukade ha pennan, då den ej för tillfället användes, elegant instucken vid högra örat. Kamrer Svahn, vars söner Gomer och Alf voro våra kamrater i moster Augustas skola, flyttade sedan till Stockholm. Här vann han ett berömt namn som en träffsäker skytt in i sena åldern och var den frivilliga skytterörelsens grand old man.

Handelsböckerna förvarades i en grönmålad kassakista med en stor nyckel. I vrån vid farfars skrivbord fanns affärens lager av dragspel, i ett annat hörn stodo jaktgevär och rullgardiner med landskapsbilder på. Pappas förnämliga kopiepress med hans initialer i mässing var fastskruvad i golvet framför det ena fönstret; i det andra kvittrade en kanariefågel i sin bur. Insyn från gatan förhindrades av gröna metalljalusier, på vilka man utifrån kunde läsa i stora, vita bokstäver: "Liv- och Brandförsäkringsaktiebolaget Skandia. Mellan fönstren stod ett högt skåp, vari förvarades skrivutensilier av olika slag för affärens och familjens behov. En lång soffa, placerad vid en av väggarna, användes även som liggplats. När farbror Axel

kom på besök, brukade han logera på kontoret.

Mamma skickade oss ofta till butiken eller kontoret för att hämta något, men ännu oftare hade vi ärende dit för oss själva. Carl Olsson var en mycket händig person, därför vände vi oss alltid till honom, om t.ex. en av segelbåtarna fått någon skavank, eller om det blivit något fel på skridskorna, men det kunde också hända, att man rent av gjorde en nybeställning. En gång fick jag honom sålunda att göra ett litet läderskärp till Rut. Det var av ljus läder, hämtat på skomakarverkstaden, och försett med en liten sälja i samma färg.

I den stora butikan fanns det mycket, som intresserade oss. Vi höllo därför gärna till där; särskilt gäller detta Nicolaus, som visade tydliga anlag för köpenskap. Mycket roade voro vi av de tre glasmontrerna, som voro fyllda med allehanda underbara saker. I den första lågo pennknivar av olika valörer, somliga med enkla träskäft, andra med skäft av ben eller glänsande pärlemor; i den andra blänkte saxar av Eskilstunasmide, ordnade radvis. Den tredje montern, som stod närmast fönstret, intresserade oss nog mest. Där lågo pennknivar i form av gevär, bruna och vita - ur skottmynningen kunde man skjuta fram ett blyertsstift - och de allra sötaste små slidknivar, i storlek passande för Rut men avsedda att hänga på klockkedjan. I påskveckan kunde man få räkna och sälja knallhattar, sex stycken för ett öre.

Var man i butiken vid stängningstiden, kl. 8, fick man se, hur de svarta luckorna, två till varje fönster, av dagakarlen buros ut från portvalvet och sattes upp mot fönstren, varefter de skruvades till inifrån. På samma sätt förseglades ingångsdörren. Kontoret hade vita träluckor invändigt. Det var inte så lätt för de nattliga butikstjuvarna på den tiden.

Från våra matsalsfönster kunde vi iakttaga den köpenskap, som försiggick på gården. Ur "järnboden" hämtades järnstänger, som vägdes på den stora vågen. Önskade köparen blott en del av en stång, lades denna över en bestämd sten i stenläggningen och bearbetades med en slägga, tills den kunde brytas av. I "kolboden" såldes stenkol. På marknadsdagar belamrades gården med böndernas hästar och fordon. Det kunde då vara svårt att ta sig fram bland de mätta och halvsovande öken.

Mips var barnens, särskilt de yngstas, speciella vän, ett förhållande, som de efter bästa förmåga utnyttjade. En dag kom jag instormande i butiken, sökte upp Mips och sade full av ljusa förhoppningar: "Mips, i 'glas-Åhmans' fönster står en liten skär fotogenlampa, som jag så förfärligt gärna vill ha. Mips kan väl köpa den till mig! Den kostar två kronor". Sedan såg jag noga efter dag för dag, om lampan stod kvar i fönstret, och, då den alltjämt gjorde det, fortsatte jag stormningen. "Mips kan väl åtminstone gå in till 'glas-Åhman' och se på lampan. Den står till vänster i fönstret". Likväl blev det intet annat svar än detta: "Så rar, så!" Småningom tröttnade jag och gav upp belägringen. Men, när det blev jul, var lampan bland julklapparna. Många år senare, då jag läste om Elsa och Greta i Frödings "Härjarinnor", var det inte utan att jag kände igen den lilla inviten: "Hos trädgårdsmästar Lind finns det bär".

Medan vi barn hade många glada stunder tillsammans med Mips, vållade han Mamma stora bekymmer.

Mossberg hade kommit in i ett umgänge, som medförde nästan dagligt uteliv. Till vänkretsen hörde bl.a. två resande postexpeditörer, Manne och Ernst Olin, söner till prosten Olin i Malmö och båda sångare. Men farligast av umgängesvännerna

var utan gensaga Eric Pettersson, innehavaren av den Lundqvistska järnhandeln vid torget. Eric Petterson var vid denna tid en förmögen man. Så trodde man åtminstone. Han deltog livligt i sällskapslivet och gav själv mycket animerade fester. Men det var för pokulerandet på tu man hand, till vilket han mer och mer förföll, som han sökte Mossbergs umgänge. Nästan dagligen infann han sig i butiken, slog sig ned på en rulle stängselnät utanför disken och gjorde givetvis sina iakttagelser angående affären. Redan det, att Mossberg så flitigt umgicks med en konkurrent, torde ha berört Mamma pinsamt. Men ännu svårare blev det, när hon förstod, vilket ödesdigert inflytande detta umgänge hade på hans karaktär och arbetsprestation. Mer och mer slappnade Mossbergs intresse för vad som ålåg honom. När som helst, även mitt på blanka förmiddagen, kunde han försvinna från arbetet och vara borta i timtal. Ja, han bröt stundom till den grad mot takt och ambition, att han kom till middagsbordet onykter. Vid sådana tillfällen blev Elin desperat. Det var egentligen genom hennes beteende, som vi andra började ana hur det var fatt. När middagen var över och Mossberg avlägsnat sig, sporde moster Tekla: "Var han full idag?" "Om han var", svarade Elin och gav nu helt luft åt sina känslor.

Men Mamma hade ett obegripligt tålamod. Gång på gång gjorde hon Mossberg föreställningar och försökte på olika sätt - somliga mycket naiva - förmå honom att lägga bort sin usla vana. Allt var dock förgäves. Av personlig välvilja men också på grund av motvilja för förändringar avskedade Mamma honom icke. Till Mossbergs förmån talade kanske mest det i Mammans ögon försonande argumentet: "Han är så snäll mot barnen". Och detta kunde icke jävas. Han visade oss stor välvilja, han lekte och skämtade med oss på ett sätt, som vi mycket uppskattade, och

han lärde oss ingenting ont - det lastbara i hans umgängelse voro vi för små att märka. Ej minst av Mips'sällskapande med Eric Pettersson tillskyndades oss många förnöjelser. Var det klingande slädföre, så kunde Mips låna Eric Pettersons släde och häst, och så bar det av med oss utåt landsbygden. Var det sommar och trädgårdarnas ljuvligheter började hägra för oss, frågade vi ideligen: "Mips, ska' vi inte snart äta bär i Erics trädgård?"

.....

Åren gingo, och åren kommo med nya bekymmer för Mamma. Mips var alltjämt kvar hos oss. Men nu mer än någonsin hade affären behövt en vaken och driftig man att möta den fara, som i skepnaden av ännu en järnhandlande i Uddevalla dök upp som ett svart moln vid horisonten. Och därmed inleddes det skede i vår barndomshistoria, som kan karakteriseras i dessa få ord: "Mamma har inte råd".

Elin.

I vår syskonkrets intog Elin en särställning framför allt genom det stora försprånget i ålder. Hon var nio år äldre än Gustaf och femton år äldre än Nicolaus. Ingen av oss kunde nog minnas henne annat än som vuxen. Till våra mostrar, utom den näst äldsta, sade hon "du", och ibland "duades" till vår häpnad också Mamma. Därigenom befann hon sig på ett helt annat plan än vi, hennes syskon; hon hörde utan vidare till de överhetspersoner, som man näst Mamma måste lyda. Det var därför en stor händelse för oss, då Elin en dag förklarade, att vi skulle få säga "du" till henne.

Elin stod inte under Mammans inflytande på samma sätt som vi andra. Hon hade tidigt blivit mycket självständig, ja självständig och gick sina egna vägar. I vårt hem hade Elin mycket att säga till om. Ingen ville onödigtvis göra henne emot, och till och med Mamma böjde sig stundom för hennes vilja. En kamp mellan dessa båda viljor var jag som elvaårig en gång vittne till. Elin stod i tamburen färdig att gå ut för att under kvällen vara tillsammans med några vänner. Mamma och Elin samtalade, och jag förstod, att Mamma försökte avhålla Elin från något, som Mamma inte gillade. Till min stora förvåning svarade emellertid Elin: "Jag måtte väl få göra som jag själv vill, jag är ju tjugofem år!" Därmed var diskussionen avslutad. Elin hade fått ha sista ordet.

Elin var en högst orädd person, vare sig det gällde att resa till eller från Fjällbacka över Soten i storm eller att rent ut säga sin mening, till vem det vara månne. Var hon missnöjd på någon av oss, så fick man känna det, och ofta mer än man tålde vid. Därmed är också sagt, att man visste, var man hade henne.

Hur kunde det nu komma sig, att detta Elin's karaktärsdrag så till synes fritt fått utveckla sig? Orsaken kanske inte är så svår att finna.

Närmast efter Elin fingo Pappa och Mamma med ett par års mellanrum två gossar, Gert Niclas och Fritz Verner. Deras liv hann emellertid "knappast dagas, förrän kvällens stund var inne". Nu föreställer jag mig, att det för Pappa och Mamma, som mycket saknade de små gossarna, blev något så stort, att de ägde Elin. Men tänk, om de skulle mista också henne! Bara att låta tanken snudda vid den möjligheten var nog för att göra Elin mångdubbelt kär för dem. Därför ökade de sina omsorger om henne. De tillfredsställde hennes önskningsar, kanske också hennes nycker, de gjorde, vad så många föräldrar före och efter dem ha gjort: de skände bort henne. Därtill kom, att farfar levde till och med Elin's tionde år. Han var mycket svag för henne, helt naturligt, ty hon var det första och nu det enda barnbarnet. Det är troligt, att Elin snart nog blev varse sin betydelse och intuitivt kände, att hon var en liten personlighet, som Pappa och Mamma räknade med. Denna utvecklingsgång förefaller mig sannolik.

Den sista hösten Pappa levde, började Elin sin nattvardsläsning för pastor Johannes Söhrman, sedermera kyrkoherde i Sexdrega. Elin var då knappt fyllda fjorton år. Efter konfirmationen påföljande sommar blev Elin snart stora damen. Ehuru Mamma, sedan hon blivit änka, ej hade något umgänge i vanlig mening utan levde ett tillbakadraget liv, helt ägnat åt hemmet och barnen, drogs Elin ut i sällskapslivet och in i sådana kretsar, där man roade sig. Hon deltog sålunda i Uddevallasocietetens nöjen, av vilka höjdpunkten betecknades av den glansfulla curlingbalen, som ägde rum på rådhusalen

Ärligen den 21 januari, Kung Oscars födelsedag. Var det snö, så följde snart därefter ett slädparti. Varje kavaljer hämtade då sin dam vid hennes hem och körde sedan till torget, där alla ekipagen samlades. Efter starten från torget gick färden alltid genom Kungsgatan, alltså förbi våra fönster. Det var ett stort nöje för oss barn att därifrån se på stäten och om möjligt uppfånga en skymt av Elin. Mest fängslades dock våra blickar av hästarna med sina "slädnät", stora virkade eller stickade schabrak, som liknade sängöverkast och lågo utbredda över hästen ända från halsen. I kanten voro de prydda med tofsar. Glatt och festligt lät pinglandet av de många små bjällror, som sutto i krans runt hästarnas halsar. Nog tänkte man, att det vore bra roligt att vara stor.

Elins ungdom inföll under den längesedan förgångna tid, då hemmet var den unga kvinnans givna plats. Blott ett fåtal av flickorna ägnade sig, sedan de blivit vuxna, åt studier eller sökte sig en praktisk verksamhet utanför hemmet. Nej, den unga dottern stannade hos föräldrarna. Hon behövdes i hemmet, ansåg man, som föräldrarnes stöd, som yngre syskons hjälp eller kanske rent av som en prydnad, men allt säkerligen under en medveten eller omedveten väntan på att friar'n skulle komma.

Elin behövde inte vänta länge. Redan vid aderton års ålder var hon förlovad. Den utvalde var en lantbrukare, som ägde eller arrenderade Torsbergs gård i Herrestad nära Uddevalla, där han hade sitt föräldrahem. Under följande år vistades Elin några månader i Morlanda prästgård, hos prosten Heumans, för att lära lantushåll såsom förberedelse till giftermålet. Detta blev emellertid aldrig av. Om brytningen och dess orsaker vet jag ingenting. Både Mamma och övriga av de

vuxna, som kunde ha något att meddela, ha varit som förseglade brev, och då ville man inte heller fråga. Alldeles otänkbart var dessutom, att Elin skulle ha givit den fjorton år yngre systemen sitt förtroende. År efter år bestod emellertid brytningen mellan de båda berörda familjerna, och jag tror ej, att saken någonsin glömdes ens så pass, att ett ytligt umgänge kunde återupptagas.

Det är på kvällen den 1 november 1884. Elin fyller tjugo år. Våningen är upplyst, och vi uppehålla oss alla i förmaket. Plötsligt få vi höra sång. Den kommer från en manskvartett, som fattat posto i trappan, som leder upp till vår våning. Sång efter sång stämmer upp, och ackustiken är god under stenvalvet. Då sången tystnat, bjudas herrarna in, och punschen sättes fram. Bland sångarna igenkänner jag genast en, en lärovetsskollega. Det är han, som med toner velat tala till Elins unga hjärta

Ännu ett minne träder fram ur det förgångna. Jag kommer en middag från skolan, som vanligt under glad förväntan, att jag skall mötas av något extra roligt hemma. "Greven är här", säger någon till mig. Intresserad går jag in i förmaket och finner Elin vid det ena fönstret i samspråk med en ung officer. Han är löjtnant vid Västgöta - Dals regemente, och det glittrar av guld på den mörkblå uniformen. Håret är ljust, mustascherna äro långa och yviga, ögonen blå. Han har varit hos oss ett par gånger förut. Det är inte något märkvärdigt i det, ty Mamma och hans föräldrar, som bo långt ute på västgötaslätten, äro gamla vänner, och han och Elin ha varit lek-kamrater. Därför säger han "du" till Elin och "tant" till Mamma. Men man gör sina iakttagelser och stavar och lägger ihop. Jag märker, att han ser så gott på Elin, och jag börjar hoppas,

att jag snart skall få kalla honom "svåger", "svåger Emil". Men Elin ser inte charmerad ut. Med vemod anar jag snart, att min älsklingsdröm om en svåger och söta små flickor och gossar, som kalla mig "moster", ej skall gå i uppfyllelse.

I sällskapskretsar var Elin gärna sedd, ty hon var kvick och slagfärdig och hade en sällsynt förmåga att vara underhållande och skapa en glad och otvungen stämning. När hon var i sitt bästa humör, hade hon något särskilt uppfriskande med sig. Hennes omdömen voro i allmänhet säkra men förenade med mycken skärpa, mildrad dock av en nedärvd humor. Hon hade en ganska optimistisk syn, inte precis på människorna men på förefallande omständigheter, som hon alltid trodde skulle ordna sig till det bästa. Vid sjukdomstillfällen var hon sålunda utomordentligt uppmuntrande.

Utrustad med initiativ och god smak fann Elin många uppgifter i vårt hem. Att sprida trevnad där hade hon både vilja och förmåga till. De ändringar i fråga om möbelpacering o.d., som Elin genomförde, buro helt 80-talets prägel. Av denna tids rumsprydnader minns jag särskilt ett stort palmblad, som böjde sig över en konsollhylla med diverse småsaker. Ovanför den långa förmakssoffan satt vidare en "fotografiram", ganska underligt sammansatt. Ett nästan runt palmblad med vidfäst makartsduska hade en rynkmontering av rött siden, och däri hade instuckits ett mycket vackert porträtt av dåvarande kronprinsessan Victoria i sorgdräkt efter sin morfar, kejsar Wilhelm I. Detta fotografi tyckte Mamma särskilt mycket om.

Överallt i våningen såg man arbeten, som Elin hade förfärdigat. Under divanbordet låg en stor broderad matta med blommor i glada färger på svart botten, under Mammans vackra

skrivbord fanns en annan, mindre, vidare kuddar, vilstolsöverkast och pallar, allt med blomstermotiv i färgstarka rankor eller buketter och utfört med korsstygn. Det var tidens modestygn liksom stramaljen modeväven. En något senare tid kom med stjälkstygnen i förening med platt- och klumpsömnad. Denna sömnadskonst lämpade sig för borddukar, brickdukar, borstväskor, "necessärer" för olika ändamål och andra saker, varav hemmet snart överflödade. Knypplade spetsar, "frivoliteter" och filégipyr blevo också till under Elins kunniga och flitiga händer. Det omsorgsfulla kvinnliga handarbetet hade en gyllene tid.

Ett annat av Elins intressen inom hemmet gällde krukväxterna. Om hösten brukade hon i krukor plantera holländska lökar, vilka fram på vårvintern fyllde våra rum med färger och doft; om sommaren var det skära och vita, ljuvligt doftande liljor, som blandade sig med bladväxterna i förmaket. Bland dessa var det en, en jättestor fikus, som på ett särskilt sätt vuxit sig in i vårt hem. Planterad i en stor grönmålad träkruka med kraftiga järnband nådde den med sina förgreningar nästan upp till taket. Om denna fikus har Mamma berättat, att, då Pappa var död, gulnade en massa av dess blad och föllo av. Samma fenomen iaktogs vid Mammas bortgång sexton år senare. Då vi två år därefter flyttade upp i tredje våningen, kunde den för sin storleks skull inte följa med oss dit. Men en avläggare vårdade moster Tekla i sitt rum för min räkning.

I matsalen stod pianot. Detta var Elins särskilda egendom. Hon hade fått det av Pappa, då hon började spela. När vi om kvällarna sutto samlade i matsalen var och en på sin bestämde plats, brukade Elin underhålla oss med musik. Någon sonat av Beethoven eller vals av Chopin förekom ofta i repertoaren men även enklare saker. Med osedvanlig schwung spelade hon Sv.

arméns Revelj och Tapto. Ibland samlade hon sina syskon omkring pianot och lärde dem sjunga "Jag tjänte hos en bonde, som alltid var så god", "Korpen och räven" och "Bedas docka". Eftersom jag själv var ägare till en mycket älskad docka, gav sången mig anledning till vemodiga betraktelser, och, när jag kom till sista versen, var jag nära att gråta. Här återges sången nu i sin helhet:

Bedas docka var så grann och fin,
huvudet var av Rörstrands porslin.
Sidenklänning hade hon, jag tror,
och på fötterna små blanka skor.

-oOo-

Handskar, hatt och sjal och kappa, ja,
allting hade hon så snyggt och bra.
Välväxt var hon, smärt och lagom lång.
Det ej hördes, när hon gick en gång.

-oOo-

Näsan var förnämt en smula böjd,
men likväl var dockan icke nöjd.
Skönare hon ville bli, och se,
vad som hände henne ett, tu, tre!

-oOo-

Dockan föll och slog sig mitt itu,
och bland gammalt skräp hon ligger nu.
Härav lärde Beda, att man bör
vara nöjd med vad man ej rår för.

-oOo-

Elin, som hade ett säkert öra, tog lektioner i sång och var medlem av den förnämliga sångföreningen i Uddevalla. Själv gav hon pianolektioner. Bland eleverna var också hennes lilla-syster.

Fastän jag hade djup och outrotlig respekt för Elin, brydde jag mig emellertid inte om att spela över mer än det minsta möjliga. Jag kom därför ingen väg. Elin grälade på mig, men det hjälpte ändå inte. Slutligen tog Mamma sin Mats ur skolan, och jag kom under fröken Hanna Sundelius' taktpinne. Därmed hade jag fått en utomordentligt skicklig lärarinna. Nu vaknade all min energi, och det blev överspelning med skalor, fingerövningar, etyder och sonater m.m., så ofta jag hade någon ledig stund, den tidiga morgontimmen icke undantagen. Fröken Sundelius hade en ovanlig förmåga att egga ambitionen. När jag övade mina läxor, nöjde jag mig aldrig, förrän jag kunde spela varenda sak utan att det klickade. Det oaktat kunde det naturligtvis hända, att det gick galet för mig vid uppspelningen, och då var det inte roligt. Allvarligast var det dock, om vi spelade à quatre mains och jag då slarvade med räkningen, så att vi kommo ifrån varandra. Då blev det en skur av förebräelser, som nästan alltid hade till följd, att jag brast i gråt. När jag nått denna kulmen, var det slut med fröken Sundelius' stränghet. Med en vänlig, ja, kärleksfull ömhet, som kändes in i hjärtat, omfamnade hon mig, tröstade och uppmuntrade mig, kanske till och med med ett litet berömmande ord. Och så torkade man sina tårar och gick glad hem och fast besluten att arbeta ännu mera.

Eftersom Elin var utrustad med en lycklig förmåga att skriva tillfällighetsvers, kom hon att spela huvudrollen vid våra familjefester, särskilt "lilla-julen". Denna firades någon dag i januari, så sent som möjligt, medan vi alla voro samlade, och försiggick efter ett speciellt Malmgrenskt program. Den inledes med julgransutlottning. Varenda liten ätbar sak, ända från de vid den tidpunkten delvis skända äpplena, som hängde rätt långt ned på de kraftigaste grenarna, till de läckraste punsch-

ringar och andra godsaker från sockerbagaren, var försedd med ett nummer. "Lottsedlarna", som uppgingo till bortåt hundra, fördelades mellan delägarne, varvid barnen fingo flera än de äldre. Fastän numren voro omsorgsfullt blandade, hände det icke sällan att en av oss hade otur att "vinna" huvudsakligen ruttna äpplen, medan en annan på sin asiätt lagrade konfekt och fikon. Detta förhållande utjämnades sedan av någon av de snälla mostrarna, som välvilligt avstod en del av sin rikliga ranson av grantoppens åtrådda konfekt till den, som fått för många äpplen.

Lilla-julens senare programdel, som avnjöts efter kvällsmåltiden, utgjordes av ett slags revy, i vilken familjemedlemmarnas diskutabla upplevelser under det gångna året på nytt aktualiserades och felen och dårskaperna skoningslöst nagelforros. Sedan vi allesamman hjälpt till att i en handvändning duka av, slogo vi oss ned runt matbordet, och då var det mycket spännande, när Elin tog fram en korg, fylld med små "julklappar", mest stora röda amerikanska äpplen, franska renetter och choklad. Varje sak var försedd med vers, vari adressaten kvickt men harmlöst gisslades. I enstaka fall kunde dedikationen vara en ren älskvärdhet. Mest utsatta för beskjutningen voro i regel mostrarna Tekla och Hulda. Uppläsningen av de dem tillägnade verserna åtföljdes därför vanligen av dånande sk rattsalvor.

Lilla-julen, vars nu omnämnda lilla revy introducerats i vårt hem av änkefru Naema Holst, född Kullgren, en av Mammans vänner, betecknade julferiernas gladaste dag, åtminstone den, som man tröstefullt såg framåt emot, när det började kännas vemodigt, att den egentliga julen led mot sitt slut och den annalkande vårterminen skymtade som ett grått moln. Alltid.